

Kvalitetsvurdering af pjecer inden for diabetesområdet

Ajourført oversigt 2010

Oversigten over vurderede pjecer inden for diabetesområdet fra 2007 er nu ajourført af Det koordinerende udvalg for skriftlige patientinformationer inden for diabetesområdet på Fyn. For at gøre oversigten mere anvendelig i hverdagen er oversigten delt i tre skemaer:

- Oversigt over vurderede pjecer inden for diabetesområdet med vurdering 2-5 (opfylder i nogen grad eller i meget høj grad definerede kriterier).
- Oversigt over vurderede pjecer inden for diabetesområdet med vurdering 0-1 (opfylder ikke eller i ringe grad definerede kriterier).
- Oversigt over udgåede (forældede) pjecer inden for diabetesområdet.

Vi anbefaler, at disse nye oversigter bidrager til at få ryddet op i udgået og forældet materiale.

De vurderede pjecer er angivet i alfabetisk rækkefølge inden for temaer. Vurderingen er foretaget ud fra nedenstående kriterier:

Krav til pjecen	Ønsker til pjecen
Opdateret faglig info såsom BT - kolesterol – behandlingsmål	Tilstræbe du-form
Kilder? Undersøgelse? Evidens? Forfattere/udgiver – hvem? -	Aktiv – uformelt – almindelige ord – kun kendte forkortelser – gerne korte sætninger
Hensigt/mål med materialet Interessekonflikter? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Salgsmaal? Produktinfo? ▪ Hvad fylder mest? Faginfo? Produktinfo? 	Illustrationer, skemaer, tabeller, tegninger
Pjecen tilgængelig – oplysninger om, hvor materialet kan fås	Sikre, at Fyns Diabetesudvalg, Sekretariatet, altid får viden om revideret/ajourført materiale
Udgivelsesår	

Følgende skala er brugt til at vurdere hver enkelt pjece. Enkelte pjecer kan godt anvendes i forskellige situationer, selv om pjecerne er klassificeret efter skalaen. Læs derfor gerne bemærkning til hver enkelt pjece.

0	Ikke egnet inden for diabetesbehandling. Opfylder ingen af de definerede kriterier
1	Opfylder i ringe grad definerede kriterier
2	Opfylder i nogen grad definerede kriterier
3	Opfylder definerede kriterier
4	Opfylder definerede kriterier i høj grad
5	Opfylder definerede kriterier i meget høj grad

Hvis der er spørgsmål til oversigterne, kontakt venligst undertegnede.

Venlig hilsen
 på Det koordinerende udvalgs vegne

Mona Engdal Larsen
 Lokal diabeteskoordinator Fyn
 Telefon: 6541 4317
 E-mail: mona.larsen@ouh.regionsyddanmark.dk

Oversigt over pjecer inden for diabetesområdet

Vurdering 2-5 – opfylder i høj eller i nogen grad definerede kriterier

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Akut sygdom					
Hvis du bliver syg	Accu-Chek, Roche		31.01.2006	4	<p>Let tilgængeligt sprog, overskuelig med klare budskaber i punktform.</p> <p>Konkret generel anvisning på ekstra insulin ved feber.</p> <p>Ved anbefaling af væske – hvis man ikke kan spise – anbefales det at drikke juice, sød saft mv., og det fremgår, at et glas indeholder 2 dl.</p> <p>Der savnes angivelse af kulhydratmængde.</p> <p>Det fremgår udelukkende, at ketonstoffer kan måles i urinen.</p>
Alkohol					
Undervisningsfolder Diabetes og alkohol	Accu-Chek, Roche		31.01.2006	4	<p>Overskuelig.</p> <p>Anvender punktform, kort og præcis information. Dog kan det være misvisende med et afsnit, der har overskriften "Hvor meget bør man drikke"?</p>
Behandlingsstrategier					
Behandling med insulinpumpe - råd til patienter og behandlere	Novo Nordisk A/S	2008	11.01.2010	3-4	<p>Grundig pjece til alle, som kan tænkes at komme i behandling med insulinpumpe, eller som lige er startet i insulinpumpebehandling, og som gerne vil gå mere i dybden.</p> <p>Pjecen giver anledning til refleksion hos eventuelle kommende brugere.</p> <p>Rigt illustreret, og skemaer og tegninger underbygger teksten.</p>
Injektion af insulin til voksne	Novo Nordisk A/S	2005	31.01.2006	5	<p>Godt og gennemarbejdet materiale.</p>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Godt at supplere med undervisning om injektionsteknik. Gode illustrationer og skemaer samt punktopstillinger. Man bør være bevidst om, at ¼ af pjecen er produktinformation om insulin og penne fra Novo Nordisk.</i>
Livet bliver bedre med insulin	Novo Nordisk A/S		31.01.2006	4-5	<i>Dette er ikke en pjece, men et stikkeskema på A4-ark. Godt redskab/skema ud fra de kliniske retningslinjer til "gennemsnits" lår og mave. På den ene side er der stikkeskema til lår, og på den anden side er der stikkeskema til mave.</i>
Blodglukosemåling					
Blodsukkermåling – hvordan og hvorfor? Hvad kan jeg selv gøre?	LifeScan	2006	22.08.2007	2-3	<i>Pjecen er omfangsrig og omhandler såvel blodglukosemåling som hyper og hypoglykæmi. Behandler hypoglykæmi fint. Ikke helt enig med tekst ved prøvetagning side 19. Side 11: Der mangler forklaring på, hvorfor symptomer på lav blodglukose kan ændre sig. Side 13: Misvisende at beskrive alkohol og leveren – og dernæst glucagon. Hvis der ikke er glukose i leveren på grund af alkoholforbrænding, hjælper glucagon ikke. Side 20: Mangler bilkørsel ved anbefaling af rutinemålinger. Er dine blodglukoseværdier høje hele dagen, kræver det behandling. Mangler anvisning på, hvad man gør. Metoder til at højne egenomsorgen savnes.</i>
Diabetes og blodglukose	Fyns Diabetesudvalg	2009	27.09.2010	5	<i>Pjecen henvender sig til personer med diabetes som støtte i opstart med at måle blodglukose. Kan også anvendes som opslagsværk senere. Pjecen har en konkret del med anvisninger. Punktform til, hvordan man måler blodglukose, er anvendelig. Kort, klart, let forståeligt sprog. Referencer kunne med fordel være anført.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>På grund af muligheden for refleksion (side 6) "jeg måler blodglukose, fordi ....." scorer pjecen højt.</i>
Undervisningsfolder Blodsukkermåling	Accu-Chek, Roche		31.01.2006	1-2	<i>Mangler nyeste viden. Der savnes mere konkrete anbefalinger og viden om årsager og handlinger ved høj/lav blodglukose. Mangler forklaring på, hvorfor man fx skal måle blodglukose, når man føler sig utilpas.</i>
Diabetesdagbog					
Diabetesdagbog	Amtsdiabetesudvalget Fyns Amt	2005 Revideret			<i>Er under revision.</i>
Fodterapi					
Diabetes og dine fødder	Fyns Diabetesudvalg	2007	27.09.2010	4-5	<i>Giver god, klar, målrettet information og oversigt. Er pædagogisk og dog lidt for teksttung på side 3 – der kunne med fordel være et par illustrationer af, hvad man skal se efter på foden. Lidt svær at læse flydende, idet teksten er i spalter.</i>
Fokus på den diabetiske fod	Sanofi-Aventis	2005	November 2005	4	<i>På grund af, at retningslinjer ved fodsår ikke stemmer overens med de regionale forskrifter, samt at anbefaling om, at fødderne bør undersøges af kyndigt, professionelt personale hver 3. måned, mangler det individuelle hensyn til personen med diabetes.</i>
Fødder og diabetes	Bayer HealthCare	2009	31.08.2009	2-3	<i>Daglig fodhygiejne – godt med begrundelse. Gode råd er for usammenhængende og uspecifikke. Mange kontante råd, som ikke virker motiverende: "tilstræb god DM regulering", "du må ikke", "få undersøgt din følesans", "hold med at ryge" osv. Kunne være mere pædagogisk. Afsnittet om hård hud og ligtorne er godt.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<p>Afsnittet om vabler side 9 er for uspecifikt, idet det ikke fremgår, hvem der "åbner" vablen. Gode billeder i hele pjecen.</p>
<p>Pas godt på dine fødder Accu-Chek® undervisningsfolder Fodpleje for diabetikere</p>	<p>Accu-Chek, Roche</p>	<p>2006-07</p>	<p>22.08.2007</p>	<p>1-2</p>	<p>Pjecen henvender sig til personer med diabetes, og hvad man bør være opmærksom på i den daglige fodpleje. Pjecen har en del mangler og kan kun anbefales at udlevere til personer med diabetes med mulighed for opfølgning eller specifik brug af afsnit/side. Pjecens anbefalinger ved egenbehandling af sår på fødderne, infektionstegn (som personer med diabetes med neuropati ikke kan mærke) lever ikke op til de gældende retningslinjer for forebyggelse og behandling af diabetiske fodsår i Region Syddanmark. Endvidere er der følgende kommentarer til indholdet: Side 2: Der savnes en forklaring på, hvad alvorlige og langvarige onder er. Side 5-7: Der er en del fremmedord som fx inficeret, sekretion. Side 8: Hvor er der belæg for at skifte sko 2-3 gange dagligt? Side 9: Kan man love, at blodomløbet er perfekt? Side 10: Den udklippede skabelon af personen med diabetes' fod skal passe i skoen og ikke uden på skoen. Side 11: Generelt anbefales nylonstrømper ikke.</p>
<p>Pas godt på dine fødder</p>	<p>Coloplast</p>	<p>2009</p>	<p>31.08.2009</p>	<p>2-3</p>	<p>Opstilling rigtig god og i punktform. Pleje af neglene – "Hvis du klipper ...." – gode anbefalinger til egenomsorg. Forklaring på alle fagudtryk er OK. God til daglig pleje af fødder. Mangler anbefalinger om, at "se på dine fødder" inkl. spejl.</p>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Hyperglykæmi					
Hyper – Hypo (samlet Hyper-Hypo)	Novo Nordisk A/S	2004	05.04.2006	5	<i>Huskeliste med symptomer på høj og lav blodglukose. Som en husker – ikke alle symptomer er anført, men de hyppigste. Til "nye" og pårørende. Humoristisk.</i>
Hypoglykæmi					
GlucaGen®HypoKit Førstehjælp til diabetikere	Novo Nordisk A/S		05.04.2006	2	<i>Beskriver forhold omkring lav BG, som er, hvad produktet skal anvendes til. God forklaring på årsager til hypoglykæmi. Gør klart med individuelle symptomer. Illustrationen på side 2 (med cola, chokolade mv.) signalerer forkerte mængder af hurtige kulhydrater, som anbefales ved føling. Teksten vejleder ikke om, hvordan man tackler føling, og anviser ikke konkret viden om gram kulhydrat. Tekstmæssigt lægger pjecen op til det i starten, men på side 2 anvendes føling kun i relation til insulinchok. Der mangler anvisning til hjælper, som giver GlucaGen-HypoKit, hvis den ikke har effekt.</i>
Undervisningsfolder Sådan klarer du insulinføling	Accu-Chek, Roche		05.04.2006	3	<i>Middelgod. For overfladisk til personer uden fagligt kendskab, og for "nem" til personer med fagligt kendskab. Mangler forklaring på ideal BG. "Sproglige forviklinger" – "svære tilfælde". Lægger ikke op til refleksion. OBS: Juicebrik – hvor mange gram kulhydrat pr. ml? Anbefaler ikke en korrekt mængde.</i>
Kost					
Gode råd til type 1 diabetikere. Mad og diabetes :: 4	Diabetesforeningen	2003 2. oplag 2006	07.07.2006	2-3	<i>Pjecen henvender sig til de gode læsere, da den er meget omfangsrig og med megen tekst.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Pjecens indhold lægger vægt på vidensformidling, og at personen med diabetes bliver undervist heri. Indeholder ikke afsnit om at leve med diabetes og betydning af kost. Indeholder konkret faktaviden om de fire næringsstoffer. Mangler konkrete anbefalinger om fx gram kostfibre i brød.</i>
Gode råd til type 2 diabetikere. Mad og diabetes :: 5	Diabetesforeningen	2003 3. oplag 2005 Ny udgave er undervejs	07.07.2006	2-3	<i>Pjecen henvender sig til de gode læsere, da den er meget omfangsrig og med megen tekst. Henvender sig til personer med type 2 diabetes, men omtaler meget sparsomt vægttab. Pjecens indhold lægger vægt på vidensformidling, og at personen med diabetes bliver undervist heri. Indeholder ikke afsnit om at leve med diabetes og betydning af kost. Indeholder konkret faktaviden om de fire næringsstoffer. Mangler konkrete anbefalinger – ”majs og avocado i begrænset mængde”. Mangler viden om sunde og usunde fedtstoffer. En slanketallerken og almindelig portionstallerken savnes. Fedtvariationslisten anvendes ikke i praksis. God med hensyn til sødemidler</i>
Forhøjet kolesterol – hvad er det (dansk/urdu)	AstraZeneca	2004	11.01.2010	2+ på grund af, at pje- cen ikke er diabetes- specifik	<i>Målgruppen er pakistanske personer. Er på urdu. Pjecen lægger ikke op til refleksion ..... ”du skal”. Det virker, som om der har været mange overvejelser omkring sprogbrug. Fx anvendes ”Heart attack”, som ved de fleste etniske minoriteter opleves som mere ”alvorligt” i forhold til begreber som åreforkalkning mv. Mål for totalkolesterol mv. på side 11 er ikke diabetes-specifikke. Anbefalinger med at reducere oliven og feta må være med sigte på at tabe sig og ikke en generel anbefaling til alle.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Indkøbsguide – Diabetes	De kliniske diætister, Sygehus Sønderjylland	2009	31.08.2009	2	<i>God opstilling på kortet. Et godt format. Dog er de værdier, som er angivet i indkøbsguiden ikke i overensstemmelse med de nordiske næringsstofanbefalinger fx på ost og morgenmadsprodukterne. Endvidere er sødestofferne ikke nævnt.</i>
Indkøbskort	Diabetesforeningen	2009	31.08.2009	3	<i>Indkøbskortet er delt op i måltider, og det skal man lige vænne sig til. Blandt andet skal man være opmærksom på, at brød ikke er nævnt som morgenmåltid. Indkøbskortet kan bruges, men kræver vejledning. Det lægger ikke op til fleksibilitet i valget af mad til de enkelte måltider og mellemmåltider. Diabetesforeningen læner sig ved kortet op ad de evidensbaserede retningslinjer, der er for området, fx under morgenmads- og mælkeprodukter, hvor der står, at der max. må være 0,7 g fedt. Det er de nordiske næringsstofanbefalinger, men det kan virke forvirrende for personer med diabetes, idet der ikke findes mælk i Danmark, som bliver solgt med 0,7 g fedt i. Mangler erfaring på brugervenlighed fra diabetesafdelingerne og ambulatorierne.</i>
Kulhydrater og diabetes. Mad og diabetes	Diabetesforeningen	2003 3. oplag 2005	05.04.2006	4	<i>Grundlæggende viden om kulhydrater og deres påvirkning af BG. Til gode læsere. Myter – ny viden i dag. Godt råd til udgiver af pjecen: Gerne flere billeder. Gøres mere oversigtsvenlig.</i>
Kulhydrattælling – en lomme-guide	Bayer HealthCare	2009	11.01.2010	5	<i>Pjecen giver en hurtig oversigt til brug for kulhydrattælling og et godt overblik ved, at det er i tabelform. Nemt opslagsværk. På side 3 er listet internationale anbefalinger for blodglukosemål og plads til mål for "mine blodglukoseværdier", hvilket er godt til at individualisere lommeguiden.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Godt med referencer.</i>
Mad og diabetes	Diabetesforeningen	2010	03.05.2010	2	<i>En hurtig indføring i de generelle kostråd – fx til en person med nyopdaget diabetes – en absolut startpjece.</i>
Ned i vægt. Mad og diabetes :: 3	Diabetesforeningen	2003 3. oplag 2005 <i>Ny udgave er undervejs</i>	05.04.2006	4	<i>God håndbog, hvis man vil ned i vægt. Gode råd om slankekost, tilberedning af maden og godt med forslag til en dagskost. Gerne flere illustrationer. Anbefaling til Diabetesforeningen om at tilføje temaer ved supplerende læsning som:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Overvægt, fedme – psykologien.</i> ▪ <i>Forandringsprocessen.</i> ▪ <i>Motion.</i>
Sund mad, når du har diabetes. Mad og diabetes :: 2	Diabetesforeningen	2003 2. oplag 2004 <i>Ny udgave er undervejs</i>	Nov. 2005	4	<i>Rigtigt god pjece. Savner dog formål først i pjecen, da det ikke præcist fremgår. Det er godt med afsnittet på bagsiden, som henviser til, hvor man kan læse mere. På grund af slanketallerken kan man blive i tvivl om målgruppe.</i>
Sødestoffer – generelt om sødestoffer	De kliniske diætister, OUH Odense Universitetshospital – Svendborg Sygehus	2004 <i>Ny udgave netop udkommet. Endnu ikke vurderet</i>	05.04.2006	5	<i>God oversigt. Godt med forslag til, hvad de forskellige produkter kan bruges til.</i>
Motion					
Motion og diabetes – en vejledning for insulinkrævende diabetikere	Sundhedsstyrelsen	2004	November 2005	4	<i>På grund af megen tekst og fagsprog + lange sætninger. Indholdet godt og gode retningslinjer – så bortset fra sprogbruget er pjecen god og anvendelig for personer med diabetes, som behandles med insulin. Sundhedsstyrelsen og Diabetesforeningen er opfordret til at ajourføre materialet.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Sport og type 1 diabetes	Diabetesforeningen	2004	November 2005	2-3	<i>Mangler nyeste motionsanbefalinger. Gode skemaer – det anbefales at supplere med den gode oversigt fra den tidligere pjeces "Sport og insulinbehandlet diabetes – praktiske råd om mad og drikke".</i>
Type 2 diabetes og fysisk aktivitet – gode råd til at komme godt i gang	Sundhedsstyrelsen	2004	November 2005	2-3	<i>Overvejende mest anvendelig som inspiration til formidlere/behandlere. Megen tekst og fagsprog. Sundhedsstyrelsen og Diabetesforeningen er opfordret til at ajourføre materialet.</i>
Planlægning af graviditet					
Diabetes og graviditet	Diabetesforeningen	2003	24.05.2006	3-4	<i>Henvender sig til kvinder med diabetes, som planlægger en graviditet. Henvender sig til gode læsere, da sætninger og ord er lange, og er tænkt som et supplement til mundtlig vejledning ved behandlerpersonalet; jordemødre, sygeplejersker, diætister, læger og andre. Side 8 anbefales det at måle urinketon. Det er en forældet anbefaling i forhold til nuværende mere sikre mulighed for at måle ketoner i blodet.</i>
Svangerskabssukkersyge – svangerskabsdiabetes – graviditetsdiabetes	Bayer HealthCare	2010	03.05.2010	2-3	<i>Pjecen henvender sig til kvinder med svangerskabsdiabetes, men pædagogisk og egenomsorgsmæssigt lever den ikke op til kriterierne, fx "Let diabetes", "Undervisning af diætist, således at du spiser ...", "Dine behandlere fortæller dig ...".</i>
Type 2 diabetes og graviditet	Bayer HealthCare	2006	20.09.2007	4	<i>Pjecen henvender sig til kvinder med type 2 diabetes, som gerne vil være gravide. Side 2: "Mad vigtigste behandling af type 2" – men det er én af de vigtigste faktorer i behandlingen. Virker, som om den tager udgangspunkt i de hyppigst stillede spørgsmål. Korte sætninger, uformelt almindeligt sprog.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Husk faderen til næste gang – savner informationer til faderen – altså hele den nye familie.</i>
Rejser					
Rejs sikkert med diabetes	Diabetesforeningen	2003 2. oplag 2005	31.01.2006	2	<i>God til at forberede en rejse. Nyttig pjece at have med – især ordbogen. Megen tekst, lange sætninger. Der bør arbejdes med sproget og overskueligheden i pjecen. Nogle forkerte og overflødige informationer, som er generelle rejsetips. Der er forkerte informationer om fødder og fodtøj – det anbefales ganske misvisende at fore fodtøj med skumgummi, fx en engangsvaskeklud.</i>
Ryging					
Diabetes og røg – Hvordan hjælper du selv din krop?	Novartis		24.05.2006	2	<i>Dårlig beskrivelse og karakteristik af type 2 diabetes. Konkret god relevant viden om rygningens konsekvenser for personer med diabetes. Pædagogisk mangler pjecen at stille spørgsmål til refleksion (hvad, hvis man ikke kan lide æbler eller lide at gå tur?). God plads i pjecen til at angive "grunde" for rygestop.</i>
Hjerte-kar sygdomme og røg	Novartis		05.04.2006	2	<i>Megen reklame – 50%. Ikke relateret til diabetes. Undgå slankekure – minus evidens. Gode informationer om hjerte-kar sygdomme og røg.</i>
Rygestopguide	Sundhedsstyrelsen m.fl.	2008/09	27.09.2010	5	<i>Henvender sig til alle, der har tanker om at stoppe med at ryge. Lægger op til megen egenomsorg, refleksion og til at afdække ambivalens i rygestopprocessen. Humoristiske tegninger, som underbygger teksten. Læsevenlig.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Ikke direkte relateret til personer med diabetes – kan suppleres med mundtlig vejledning fra diabetesbehandleren. Findes på andre sprog.</i>
Senkomplikationer					
Alle fortjener et godt sexliv. Erstatte "Potensproblemer – en naturlig forklaring"	Pfizer	2006	03.05.2010	2	<i>Pjecen handler generelt om rejsningsproblemer – ikke specifikt i forhold til diabetes. Det kunne ønskes, at motion, rygestop mv. i forhold til rejsningsproblemer også var belyst. Pjecen kan være god at have i et venteværelse, så det legaliserer at bringe problemet op til konsultationen. Guide i pjecen til, hvordan man kan tage problemet op – anvisning på sætninger. Pjecen har en naturvidenskabelig tilgang.</i>
Diabetes og hjertesygdom	Bayer HealthCare	2009	11.01.2010	3-4	<i>Indledende afsnit har nogle formuleringer med manglende belæg – fx "får dig til at tænke mere på din sundhed". Pjecen henvender sig til personer med diabetes, som gerne vil vide mere om fedtstoffer og hjertesygdom i forbindelse med diabetes. Pædagogisk bliver der ikke lagt op til refleksion – "sundhedspersoner ved bedst". Fruktportioner mangler at blive klart defineret. Pjecen fokuserer mest på fedtstoffer og ikke på kulhydrater og blodglukose. OBS. Reference i skema side 3 – mangler en indledning til tabellen – kunne med fordel være henvist til side 2 nederst. OBS. Fedt – nu 10 g fedt pr. 100 g – tal i pjecen er forældet. For kød og pålæg er der mængder på, men ikke for fx mælk.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Pjecen kan med fordel anvendes sammen med pjecen "Sund mad, når du har diabetes; Mad og diabetes 2", udgivet af Diabetesforeningen, 2004.</i>
Diabetes og nyrer	Diabetesforeningen	2005 3. oplag 2007	11.11.2008	2-3	<i>Forebyggelse og behandling af diabetisk nyresygdom, både før og efter – fra før nyresygdom til transplantation. Pjecen vil "det hele" omkring diabetes og nyrer. Anvendelig som opslagsværk – meget omfattende. Naturvidenskabelig tilgang. Opslagsord – se bagud. Billederne understøtter ikke teksten. For blød formulering omkring rygestop. Bør udleveres i dialog med beh. personer. Kan anvendes af fagpersoner – som formentlig vil kunne give en hurtig orientering. Mangler egenomsorgsdimension omkring diabetes og nyrer – hvad skal jeg selv være opmærksom på?</i>
Diabetes og øjne	Bayer HealthCare	2009	31.08.2009	3-4	<i>Overskuelig. Kunne blive mere klar ved at forklare og begrunde "så normalt som muligt", – hvad er det? Og "Godt at være røgfri". Eller hvor får man yderligere oplysninger om det. Gode billeder/illustrationer. Budskab om vigtighed i forebyggelsen med, at man ikke mærker det, og derfor vigtigt med information om foto!! I indledningen bør stå, at det er vigtigt at få undersøgt øjnene på grund af ..... osv.</i>
Diabetisk øjensygdom	Øjenforeningen	2009	03.05.2010	2	<i>Pjecen henvender sig primært til personer med type 2 diabetes, men det fremgår ikke i starten af pjecen. På side 3 anvendes begreber som ungdoms- og aldersdiabetes. Disse diagnosebegreber er ikke standardiserede (anvendes ikke) som type 1 og type 2 diabetes. Opleves moraliserende fx side 4 – kun ændring af kostvaner til valg af fødevarer .... etc.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<p><i>Pjecens afsnit om diabetes lever ikke op til faglige mål og kriterier.</i></p> <p><i>Fra side 8 – glimrende information for dem, der gerne vil vide mere om øjne.</i></p> <p><i>Side 11, 12 og 13 gode illustrationer og forklaringer omkring øjne og diabetes.</i></p> <p><i>Der mangler de latinske betegnelser ved diabetiske øjenforandringer, og det er vigtigt her, idet disse betegnelser er anvendt i diabetesdagbogen, DiaLog mv., så her er der ingen genkendelighed.</i></p> <p><i>Fig. 2 og 3 side 4 og 5 er gode og kan understøtte yderligere mundtlig information.</i></p>
Følgesygdomme til diabetes	Diabetesforeningen	2010	03.05.2010	2	<p><i>Følgesygdomme hænger næsten altid sammen med for høj blodglukose – her mangler angivelse af for højt kolesterol/fedtstoffer og betydningen heraf.</i></p> <p><i>Er der belæg for, at man, fordi man skal udføre en stor del af behandlingen selv, bliver depressiv og angst?</i></p> <p><i>Oplyser kort om følgesygdomme, også de mere sjældne, og det efterlader i nogen grad folk mere rådvilde, end da de startede på pjecen.</i></p> <p><i>Del af markedsføringsserie fra Diabetesforeningen.</i></p>
Giv kærligheden tid	Lilly	2006	22.08.2007	3	<p><i>Generelt om rejsningsproblem – ikke specifikt i forhold til diabetes.</i></p> <p><i>Mangler faktorer som motion og rygestop mv.</i></p> <p><i>God til venteværelser, så det legaliserer at bringe problemer om rejsningsproblemer på banen i konsultationen.</i></p> <p><i>Naturvidenskabelig tilgang, men kommunikation med partner mv. beskrives også.</i></p> <p><i>Mangler fokus på forebyggelse.</i></p>
Hjertet og diabetes	Diabetesforeningen	2007	20.09.2007	2	<p><i>Naturvidenskabelig tilgang til "Hjertet og diabetes".</i></p> <p><i>Pjecen forklarer godt de forskellige fedtstoffer og undersøgelser.</i></p>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<p>Hjerte- og kredsløbsopbygning og funktion beskrives kort + alle undersøgelser ved åreforkalkning. Behandling – kort om kost, motion – mangler link til andre behandlinger. Der savnes områder som angst, levevis, ændringer – "Hvad kan du selv gøre"? "Hvad bliver der gjort ved egen læge etc.?" "Hvad kan du kræve/har ret til"? Side 21: "Multifaktoriel" – hvad er det? "Aggressiv" behandling for sparsom, og der er forkerte informationer om kost, side 19.</p>
Når hjertet sukker ..... en bog om diabetes og kolesterol	AstraZeneca	2007 2. reviderede udgave	20.09.2007	2	<p>Pjecen henvender sig til personer med type 2 diabetes og handler om hjerte, diabetes og kolesterol. Pjecen bærer præg af at mangle diabetologisk vejledning og hjælp til indholdet. Forklarer fint, hvad kolesterol og lipider er, side 8 og 9. Mangler konkrete anvisninger på generelle anbefalinger om blandt andet fedtindhold. For uspecifikke kostråd, side 18. Overfladisk/ikke fyldestgørende vedrørende sødestoffer – kunne med fordel henvise til sødestofpjece fra Diabetesforeningen. Side 15 – måling af kolesteroler burde kædes sammen med årsstatus for diabetes.</p>
Undervisningsfolder Komplikationer til diabetes	Accu-Chek, Roche		24.05.2006	3	<p>Pjecen henvender sig til personer med diabetes, som ønsker inspiration til at lave mål for forebyggelse og behandling af deres diabetes sammen med deres diabetesbehandler. Pjecen skitserer kort forebyggelse og behandling ved komplikationer ved diabetes. Pjecen er kort og overskuelig, men mangler informationer og er noget rodet i nogle afsnit.</p>
Undervisningsfolder Øjenforandringer ved diabetes	Accu-Chek, Roche		24.05.2006	2	<p>Pjecen henvender sig til gode læsere, da den har lange sætninger, mange fagord og et passivt sprog, som gør</p>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					den "tung" at læse. Er ikke konsistent i brug af diabetes, sukkersyge, aldersdiabetes, type 2. Anatomisk tegning af øjet på sidste side kunne med fordel være placeret først i pjecen, da mange svære begreber dermed ville blive visualiseret.
Generelle pjecer om diabetes					
Et godt liv med diabetes (DVD)	Sundhedsstyrelsen	2006	31.08.2009	2-3	DVD og indkøbsguide udarbejdet til etniske minoriteter på flere sprog. <u>Aldrig - Altid</u> Savner en angivelse af, hvilket sprog det er. Overordnet god, godt med rollemodeller. Meget firkantet – klare budskaber, opsummerer. Ved madlavning savnes de grove grønsager. God forberedelse.
Et godt liv med diabetes Indkøbsguide	Sundhedsstyrelsen	2006	31.08.2009	2 (4 hvis opdatering)	God oversigt med billeder, men tekst og billeder er ikke opdateret efter nyeste Nordiske Næringsstofanbefalinger. God oversigt over de generelle diabetiske kostråd. Vi er i tvivl om, hvilke fire sprog pjecen indeholder.
Patientvejledning type 1 diabetes	Diabetesforeningen	2006	23.08.2006	3	Pjecen henvender sig til personer med type 1 diabetes, og kan være gavnlig som opslagsbog. Kunne være mere konkret og kort. Mangler pædagogisk tilgang som lægger op til refleksion og egenomsorg. Også her er holdningen til personen med diabetes – at lægen ved bedst. "lægen ved" – "spørg lægen" – personen med diabetes er alene ansvarlig for at gøre, hvad der bliver sagt. Der lægges sjældent op til samarbejde mellem lægen og personen med diabetes.

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Patientvejledning type 2 diabetes	Diabetesforeningen	2007 2. udgave Ny udgave er undervejs ultimo 2010/ primo 2011	11.11.2008	4	<i>Diætisk mad og mængde. Bedre afsnit om kost. Knap så formanende – bedre spørg og mindre "tal med lægen".</i>
Type 1½-diabetes	Diabetesforeningen	2010	03.05.2010	1-2	<i>Det er slet ikke så entydigt at stille diagnosen som beskrevet i denne pjece. Lever ikke op til kriterier for pædagogik og egenomsorg. Del af markedsføringsserie fra Diabetesforeningen. Den eneste pjece om type 1½ på markedet, så den kan anvendes.</i>
Type 2-diabetes	Diabetesforeningen	2010	03.05.2010	2-3	<i>Pjecen opleves ikke som moraliserende og fordømmende – betegnelsen "livsstilssygdom" er ikke rettet mod den enkelte, men peger på, at vores moderne livsstil er problematisk. Mangler opdatering med nyeste behandlingsalgoritme om metformin ved diagnosetidspunktet. Vigtigt med individuelle mål – desværre er de ikke angivet. De generelle mål er angivet, og der kunne med fordel suppleres med at anbefale personer med diabetes med individuelle mål, at de sammen med deres behandler bør få opstillet/aftalt individuelle mål. Pjecen er en del af markedsføringsserie fra Diabetesforeningen.</i>
Type 2 diabetes. Vejledning til patienter og deres familie	Novo Nordisk A/S	2008 4. udgave	11.11.2008	5	<i>God sprogligt, og forklaringer gode nok. Alle nye anbefalinger er OK og evidensbaserede. Fint med egenomsorg og individuelle mål. Gode formuleringer. Overskueligt. Anbefalinger om års- og mellemstatus. Kunne ønske lidt mere uddybende om motion.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<p><i>OBS!! Side 17 om fodsår: .....”hvis du får et sår på foden .....”. Her bør der gøres opmærksom på, at det kun gælder for personer med diabetes UDEN nedsat følesans.</i></p>

Oversigt over pjecer inden for diabetesområdet

Vurdering 0-1 – opfylder ikke eller i ringe grad definerede kriterier

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Behandlingsstrategier					
Diabetesmedicin	Apoteket i dialog med Diabetesforeningen	2006	11.11.2008	0	<i>I pjecen anføres, at "Type 2 diabetes er en livsstilssygdom" – der mangler fagligt belæg. For uspecifikke anbefalinger. Holder sig ikke til temaet diabetesmedicin. Mangler evidens for udtalelser om, hvad diabetes er samt omkring diabetesmedicin – "husmandsforklaring". Egenomsorg mangler, og handling mangler.</i>
10 spørgsmål om lipodystrofi	BD Becton Dickinson a/s	2002	31.01.2006	0-1	<i>Billeder af kanyler side 11 kan anvendes i undervisning om injektionsteknik. Pjecen er overvejende til brug for fagpersoner.</i>
Type 2-diabetes og ramadan – <i>Behandling af forhøjet blodsukker med sund kost, tabletter og insulin</i> (urdu, arabisk, tyrkisk)	Novo Nordisk A/S	2008	11.01.2010	0	<i>Pjecen er en kombination af type 2 diabetes og ramadan. Ramadan kommer sidst i pjecen, hvor vi havde forventet dette noget før på grund af pjecens titel. Side 5: Blodglukosemål: Udelukkende de generelle opfordringer, ikke til individuelt brug. Side 9: Anbefalinger ved lav blodglukose unuanceret og upræcist – matcher ikke antal gram fx et lille glas juice 10 g kulhydrat, et lille glas mælk 5 g kulhydrat – men der vises samme indhold i glassene. Side 15: Anbefalinger er meget upræcise og modsætningsfyldte. Faktisk ganske uforståelige og ubrugelige. Princippet om at inddrage familien er godt.</i>
Undervisningsfolder Sådan tager du din insulin	Accu-Chek, Roche		31.01.2006	0-1	<i>Mangelfuld. Ikke opdateret i forhold til "kliniske retningslinier for injektion af insulin til voksne med diabetes mellitus", DSR, 2003 Nyeste analog insuliner er ikke omtalt.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
Blodglukosemåling					
Diabetes og blodsukker. Hvornår og hvorfor tester du?	LifeScan	2006	22.08.2007	1	<p>Målgruppen er uvis – egner sig hverken til nyopdaget eller meget erfaren person med diabetes.</p> <p>Giver en kort introduktion til det tekniske i "at måle blodglukose" og egenomsorg i "hvorfor måle".</p> <p>Samarbejde mellem personen med diabetes og behandleren er præget af, at "behandler bestemmer" – se side 4 nederst.</p> <p>Der er mangler ved fejlkilder og ved selve målingen. Hvordan?</p> <p>Mangler info om, hvad normalområderne er for blodglukoseværdier.</p> <p>Rodet opbygget, uenig i nogle punkter om "sådan tester du dit blodsukker" – side 3 (fx hvilke fingre er bedst at anvende til blodglukosemåling).</p> <p>Ikke konkret nok i formulering og anvisning om blodglukosemåling efter motion – "at blodglukose ikke falder for meget".</p>
Fodterapi					
Atrac-Tain – blødgørende creme til diabetiske fødder	Coloplast		November 2005	0	<p>På grund af udelukkende brugervejledning og produktinformation. Bør overordnet ikke anvendes inden for diabetesbehandlingen.</p>
Diabetes og fodpleje. Hvordan passer du dine fødder?	LifeScan	2006	22.08.2007	1	<p>Pjecen introducerer kort til fodpleje, når du har diabetes. Der savnes info om, hvilke "alvorlige problemer", man kan få, hvis man "forsømmer".</p> <p>Der er anvisning til god fodpleje, men der mangler forklaring til "hvorfor". Differentiering mangler – info er til alle og beskriver ikke, hvad man gør, hvis der er nedsat følsomhed mv.</p> <p>For uspecifik og med mangler på konkret anvisning som fx "behagelige sko", "pas på, at hælene ikke er for høje".</p>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Det kunne være ønskeligt med flere anvisninger, som kan øge egenomsorgen hos den enkelte. Pjecen kan bruges med opfølgning af behandlere.</i>
Har du set dine fødder i dag?	Statsautoriseret fodterapeut Charlotte Midtgaard		22.08.2007	1	<i>En del budskaber med egenomsorg, men de drukner i faglige informationer – hvad skal man se efter? Svedregulationen påvirkes – mangler forklaring på, hvad det betyder for personen med diabetes? Ikke nødvendigt med spejl, men se efter fødderne hver dag, eventuelt med spejl. Lever ikke op til retningslinjer for forebyggelse og behandling af diabetiske fodsår, fx afsnit om sårpleje. Får udelukkende 1 på grund af gode forebyggende tegninger.</i>
Hyperglykæmi					
Lavt blodsukker – Højt blodsukker	BD Medical - Diabetes Care	2003 Revideret 2009	05.04.2006	0-1	<i>Vurdering: 0-1 Mangler forklaring på BG-værdier, føling >< tilfælde. Høj BG mangler, motion ved årsager. Målgruppe type 1 angående ketonstoffer, men er ikke angivet. Mangler individuelle aftaler. Målgruppe usikker.</i> Vurdering 2009: <i>Måske kan kortet bruges for omgivelserne / personale fx i hjemmeplejen. Det forudsætter en baggrundsviden. Den kan anvendes som "huskehjælp". Der mangler en differentiering af insulinføling. Yderligere mangler der ved "årsager – højt blodsukker" – "manglende eller glemt medicin".</i>
Undervisningsfolder Sådan klarer du hyperglykæmi	Accu-Chek, Roche		04.04.2006	0	<i>Ved årsager mangler stress, belastninger. Pjecen mangler en klar målgruppe. Det virker, som om det er til type 1, idet der beskrives stix for ketoner og acetone-luft. Type 2 får sjældent ketoacidose.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Pjecens titel er hyperglykæmi, men omhandler hovedsagelig ketoacidose.</i>
Kost					
Diabetes og kost. Hvad spiser du?	LifeScan	2006	22.08.2007	0	<i>Uoverskuelig med for mange unødvendige informationer. Virker rodet. Anvender begreber, som ikke er kendte, fx "langsomme fødevarer", "madlavningsfedt", "blodfedt". Svært at forstå afsnit om kulhydrater. Mangler konkrete anvisninger til fx kostfibre i brød? Hvor meget? Hvor meget sukker må man få (anbefales det?). Blander rundt i fedtreduktion, lavt kalorieindhold – det er uoverskueligt – side 8.</i>
Motion					
Diabetes og motion. Får du tilstrækkeligt med motion?	LifeScan	2007	22.08.2007	0	<i>For uspecifik, vildledende og rodet med forkerte informationer, bl.a. mangler egenomsorg med antal kulhydrater i stedet for konkrete anbefalinger – banan (side 6) Lever ikke op til anbefalinger for fx gr. kulhydrat ved brød.</i>
Undervisningsfolder Motion og sport	Accu-Chek, Roche		November 2005	1	<i>På grund af ikke fagligt belæg og flere modsatrettede informationer.</i>
Rejser					
Accu-Chek® rejseguide – <i>Bad bare videre – Rejs uden bekymringer</i>	Accu-Chek, Roche		11.11.2008	1	<i>Megen tekst og manglende forståelse. Pjecen henvender sig til personer med diabetes i insulinbehandling, men det fremgår ikke tydeligt. Der er uspecifikke råd, og budskaberne forsvinder. "Mål blodsukker i læ for vinden". Minus belæg for kaffe og indvirkning på insulin, side 13.</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Fysisk aktivitet: For generelle informationer, side 14. Alle råd og informationer er blandet sammen, og derfor er pjecen yderst upædagogisk. Manglende struktur og rød tråd i pjecen.</i>
Rygning					
Hold vægten efter dit rygestop	Sundhedsstyrelsen	2004	05.04.2006	0	<i>Pjecen henvender sig til alle, som ønsker gode råd til at holde vægten efter et rygestop. Den er dog ikke målrettet personer med diabetes, og kan ikke anbefales hertil, da kostanbefalingerne ikke tager hensyn til kulhydrater og fedt i forhold til de generelle diabetiske kostprincipper. Godt med patienthistorier. Gode råd, dog er der ikke lagt meget op til refleksion – sjipt? Hjælp til egenomsorg og målsætninger. En meget generel pjece, som kan gøres bedre til individuel brug. Side 20 – 13% fløde? Tager ikke hensyn til kulhydraterne. Flødeboller etc.</i>
Røgfri bog	McNeil Denmark ApS	2009	03.05.2010	0-1	<i>Produktinformation overskygger det faglige om rygestop – og kan ikke anvendes til personer med diabetes.</i>
Senkomplikationer					
Accu-Chek® vejledning <i>Aspekter af diabetes – som vi skal vide mere om</i>	Accu-Chek, Roche		11.11.2008	1	<i>Gør titlen, at området fortsat er tabu eller? Det anføres i indledningen, at det kan være svært at tale om blæreproblemer, svamp, som vi i vurderingsgruppen ikke oplever i den grad i praksis, som der anføres. Pjecen omhandler også aspekter, som ikke er diabetes, relateret fx om kvinders overgangsalder. Er der evidens for, at kvinder ofte efter overgangsalder får nedsat glukosetolerance? Det er vi i tvivl om (overgangsalder er for alment).</i>

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Dato for udvalgets vurdering	Vurdering	Bemærkninger
					<i>Pjecen bør holde sig til diabetes og ikke overgangsalderen. Er i tvivl, om der er belæg for en hel del, som anføres i pjecen. BG normalt niveau? Hvad er det? Mangler.</i>
Diabetes og potensproblemer	Diabetesforeningen	2003	23.08.2006	0	<i>Pjecen sætter med overskriften fokus på et område, som kan være tabu – Diabetes og potensproblemer. Sprogbruget er svært tilgængeligt, lange ord, fremmedord og lange sætninger – og med en naturvidenskabelig tilgang. Er ikke opdateret på medicinområdet. Inddrager ikke partneren, psykologiske eller sociale relationer og tilgange. Pjecen anbefales ikke til personer med diabetes.</i>
Neuropati og diabetes	Diabetesforeningen	2007	20.09.2007	1	<i>For meget tekst – henvender sig til den "gode" læser Anvendelig til at "plukke i". Meget naturvidenskabelig tilgang. Meget tekst og indimellem svære ord. Forklaring på neuropatiens virkninger diverse steder. Kunne savne en oversigt – Hvad kan du gøre? Hvad skal jeg se efter/være obs på? Hvad tilbyder min behandler mig? Sparsomme oplysninger om egenomsorg. Eventuelt egnet til sygeplejestuderende.</i>
Generelle pjecer om diabetes					
Type 1-diabetes	Diabetesforeningen	2010	03.05.2010	1	<i>Uegnet til brug i ambulatorier/hos egen læge. Henvender sig til nydiagnosticerede personer med type 1 diabetes. Diagnose vildledende, og man anvender aldrig sukkerbelastningstest ved diagnosticering af type 1 diabetes. Pjecen opleves som meget agiterende for medlemskab af Diabetesforeningen. Insuflon og kontinuerlig blodsuktermåler er slet ikke et tilbud til alle, som det fremgår af pjecen.</i>

Oversigt over udgåede (forældede) pjecer inden for diabetesområdet

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Bemærkninger
Akut sygdom			
Ketoner og diabeteskontrol	MediSense, Abbott		Udgået
Nedsæt risikoen for diabetisk ketoacidose	MediSense, Abbott		Udgået
Alkohol			
Alkohol og diabetes	Klinisk diætist Lisbeth Rohde, Børneafdelingen H, OUH	2003	Er ikke opdateret. Diabetesforeningens pjecer benyttes, og der orienteres om de nye drikke, der er kommet på markedet (14-15-16 årige)
Diabetes og alkohol	Aventis, Hoechst Danmark	2003	Ikke gældende. Der er ingen efterfølger
Kost			
Indkøbsguide	Kliniske diætister på Fyn og Fyns Diabetesudvalg	2007	Bliver ikke genoptrykt
Kulhydrater og diabetes	Kliniske diætister i Fyns Amt	1997	Udgået
Variationslister. Mad og diabetes :: 6	Diabetesforeningen	2003	Udgået
Motion			
Brug hovedet – brug kroppen	Sundhedsstyrelsen		Udgået
Fokus på formen	Sundhedsstyrelsen		Udgået
Rygning			
Helbredsfordele ved rygestop	Pfizer Consumer Health Care		Firmaet kender den ikke

Titel	Udgiver	Udgivelsesår	Bemærkninger
Rygestopkurser	Fyns Amt		<i>Udgået</i>
Senkomplikationer			
Øjne og diabetes – <i>En vejledning om øjenkomplikationer</i>	Diabetesforeningen	2004	<i>Udgået</i>
Generelle pjecer			
Type 2-diabetes – <i>Fakta og forebyggelse</i>	Sundhedsstyrelsen	2005	<i>Udgået</i>